

INGLIZ TILIDAN O‘ZBEK TILIGA O‘TGAN DIPLOMATIK TERMINLAR VA ULARNING MOSLASHUVI

Xidirov Olmosbek Abdurazak o‘g‘li,

Guliston davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

olmosbekxidirov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz diplomatik diskursi orqali o‘zbek tiliga kirgan yoki faollashgan diplomatik terminlar hamda ularning fonetik, grafik, morfologik va semantik moslashuvi tadqiq etiladi. Tadqiqotda “ingliz tilidan o‘tgan” tushunchasi terminning mutlaq etimologik manbasini emas, balki zamonaviy diplomatik muloqotda ingliz tili donor-kanal sifatida ishtirok etishini bildiradi. Material sifatida 2019–2025-yillarga oid rasmiy diplomatik matnlar, xalqaro hujjatlar, izohli va imlo lug‘atlari hamda maxsus terminologik manbalar asosida tuzilgan ishchi korpusdan foydalanildi. Natijalar brifing, sammit, memorandum, ratifikatsiya, sanksiya, attashe, demarsh, de-fakto, de-yure kabi birliklarning o‘zbek tili me‘yorlariga turlicha darajada moslashganini ko‘rsatdi. Maqolada terminlarni standartlashtirish, variantlilikni kamaytirish va til ekologiyasini saqlash bo‘yicha amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar: diplomatik termin, o‘zlashma termin, ingliz tili, o‘zbek tili, fonetik moslashuv, semantik moslashuv, terminologiya, til ekologiyasi.

Abstract. This article examines diplomatic terms borrowed into Uzbek or activated through English diplomatic discourse, focusing on their phonetic, graphic, morphological, and semantic adaptation. The phrase “borrowed from English” is used not only in the etymological sense but also to denote English as a modern donor channel in international diplomatic communication. The research material consists of a working corpus compiled from official diplomatic texts, international documents, explanatory and spelling dictionaries, and specialized terminological sources from 2019–2025. The findings show that units such as briefing, summit, memorandum, ratification, sanction, attaché, demarche, de facto, and de jure have been adapted to Uzbek language norms to different degrees. The article also discusses terminological standardization, competition between international and native Uzbek equivalents, and the need to preserve linguistic ecology in diplomatic discourse.

Keywords: diplomatic term, loan term, English, Uzbek, phonetic adaptation, semantic adaptation, terminology, language ecology.

Аннотация. В статье рассматриваются дипломатические термины, вошедшие в узбекский язык или актуализированные через английский дипломатический дискурс, а также их фонетическая, графическая, морфологическая и семантическая адаптация. Понятие “заимствованные из английского языка” используется не только в этимологическом смысле, но и для обозначения английского языка как современного донорского канала международной дипломатической коммуникации. Материалом исследования послужил рабочий корпус, составленный на основе официальных дипломатических текстов, международных документов, толковых и орфографических словарей, специальных терминологических источников 2019–2025 годов. Результаты показывают, что единицы briefing, summit, memorandum, ratification, sanction, attaché, demarche, de facto, de jure по-разному адаптированы к нормам узбекского языка. В статье предлагаются рекомендации по стандартизации терминов, снижению вариантности и сохранению языковой экологии.

Ключевые слова: дипломатический термин, заимствованный термин, английский язык, узбекский язык, фонетическая адаптация, семантическая адаптация, терминология, языковая экология.

Kirish. Globallashuv, ko‘p tomonlama diplomatiya (multilateral diplomacy) va xalqaro tashkilotlar faoliyatining kengayishi o‘zbek diplomatik terminologiyasi (diplomatic terminology) tarkibida ingliz tili orqali kirgan birliklarning ko‘payishiga olib keldi. Hozirgi diplomatik muloqotda ingliz tili xalqaro aloqa vositasi sifatida faol ishlatilgani sababli brifing (briefing), sammit (summit), press-reliz (press release), roadmap – yo‘l xaritasi (road map), strategic partnership – strategik sheriklik kabi birliklar o‘zbek rasmiy uslubiga tez kirib kelmoqda. Biroq nota (note), memorandum (memorandum), attashe (attaché), demarsh (demarche), konsul (consul), ratifikatsiya (ratification), sanksiya (sanction), de-fakto (de facto), de-yure (de jure) kabi terminlarning bir qismi tarixan lotin, fransuz yoki rus tili vositasida shakllangan bo‘lsa-da, zamonaviy diplomatik amaliyotda ularning inglizcha ekvivalentlari asosiy muvofiqlashtiruvchi shakl vazifasini bajarmoqda.

Shu bois mazkur maqolada “ingliz tilidan o‘zbek tiliga o‘tgan diplomatik terminlar” deganda ikki qatlam nazarda tutiladi: birinchisi, bevosita inglizcha shakldan o‘zlashgan terminlar, masalan, brifing va sammit; ikkinchisi, xalqaro diplomatik ingliz tili orqali faol qo‘llanadigan, ammo genetik-etimologik ildizi lotin, fransuz yoki boshqa tillarga borib taqaladigan xalqaro terminlar. Bunday yondashuv terminologik tadqiqotda donor til (donor language) va genetik manba (etymological source) tushunchalarini farqlashni talab qiladi.

Mavzuning dolzarbligi uch omil bilan belgilanadi. Birinchidan, O‘zbekistonning xalqaro munosabatlardagi faolligi diplomatik matnlar sonini oshirdi va rasmiy tarjima sifatiga bo‘lgan talabni kuchaytirdi. Ikkinchidan, o‘zbek tilining davlat tili sifatidagi maqomi sohaga oid aniq, barqaror va me‘yoriy terminlar tizimini talab etadi. Uchinchidan, inglizcha terminlarning nazoratsiz qabul qilinishi grafik variantlilik (graphic variation), semantik noaniqlik (semantic ambiguity) va o‘z qatlam terminlari bilan asossiz raqobatni yuzaga keltirishi mumkin.

Tadqiqotning maqsadi ingliz diplomatik diskursi orqali o‘zbek tiliga kirgan terminlarning leksik-semantik guruhlari, o‘zlashish bosqichlari va moslashuv turlarini aniqlashdan iborat. Vazifalar quyidagilardan iborat: diplomatik terminlarni guruhlash; ularning fonetik moslashuv (phonetic adaptation), grafik moslashuv (graphic adaptation), morfologik moslashuv (morphological adaptation) va semantik moslashuv (semantic adaptation) belgilarini tavsiflash; neologizm (neologism) va kalka (calque) ko‘rinishidagi birliklarni ajratish; terminologik me‘yorlashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish.

Adabiyotlar tahlili. Tadqiqot materiali sifatida 2019–2025-yillarga oid 186 ta rasmiy va yarim rasmiy diplomatik matndan iborat ishchi korpus (working corpus) tuzildi. Korpusga tashqi siyosatga oid xabarlar, nutqlar, sammit bayonotlari, brifing matnlari, memorandum va bitimlar haqidagi axborotlar, konsullik xizmatlari matnlari, shuningdek, lug‘atlar va xalqaro hujjatlardan olingan terminlar kiritildi. Ishchi tanlanma hajmi taxminan 37 ming so‘zdan iborat bo‘lib, undan 76 ta asosiy diplomatik termin va 438 ta

termin qo'llanishi ajratildi. Ushbu raqamlar milliy terminologik fond bo'yicha yakuniy statistikasi emas, balki kuzatilgan tendensiyani ifodalaydi.

Terminlar uch qatlamga ajratildi: bevosita inglizcha o'zlashmalar, masalan, brifing, sammit; ingliz diplomatik diskursi orqali faollashgan xalqaro terminlar, masalan, memorandum, ratifikatsiya, sanksiya; o'zbekcha kalkalar va muqobillar, masalan, yo'l xaritasi, ko'p tomonlama diplomatiya, elchixonona. Bunda Vena diplomatik munosabatlar konvensiyasi va Vena konsullik munosabatlari konvensiyasida mustahkamlangan asosiy tushunchalar xalqaro huquqiy tayanch sifatida hisobga olindi [12].

Shamsimuxamedovning izohli lug'ati diplomatik terminlarni amaliy va izohli tartibda jamlagani bilan muhimdir [2]. O'zbek tilining izohli lug'ati va ijtimoiy-siyosiy terminlar lug'ati esa soha terminlarining umumadabiy til bilan aloqasini ko'rsatadi [3; 4]. Xalqaro terminologiya nazariyasida terminning maxsus tushuncha bilan bog'liqligi, kontekstga qaramligi va kommunikativ vazifasi Cabré hamda Sager ishlarida asoslangan [6]. Til kontaktlari va o'zlashma birliklar bo'yicha Haspelmath, Tadmor va Matras tadqiqotlari terminlarni qabul qilishda fonologik, morfologik va ijtimoiy omillar birga ishlashini ko'rsatadi [8]. Diplomatik leksikani xalqaro amaliyot bilan bog'lashda Berridge va Lloyd lug'ati hamda Satow an'anasi muhim nazariy asos vazifasini bajaradi [10].

Tadqiqot metodologiyasi. Metodologik asos sifatida kontent-analiz (content analysis), qiyosiy-tarixiy metod (comparative-historical method), komponent tahlil (componential analysis), leksikografik tahlil (lexicographic analysis) va statistik umumlashtirish qo'llandi. Har bir termin to'rt mezon bo'yicha baholandi: 1) fonetik shakl – inglizcha tovushlarning o'zbek fonotaktikasiga moslashuvi; 2) grafik shakl – lotin yozuviga asoslangan o'zbek imlosida berilishi; 3) morfologik xatti-harakat – ko'plik, egalik, kelishik va yasovchi qo'shimchalarni qabul qilishi; 4) semantik holat – ma'no torayishi, kengayishi yoki ixtisoslashuvi.

Tahlillar va natijalar. Tahlil shuni ko'rsatdiki, ingliz diplomatik diskursi orqali o'zbek tiliga kirgan terminlar semantik maydon (semantic field) jihatidan bir necha asosiy guruhga birlashadi. Eng faol guruh hujjat va huquqiy protseduralarni bildiruvchi birliklardir: nota, memorandum, protokol (protocol), konvensiya (convention), ratifikatsiya, sanksiya. Ikkinchi yirik guruh diplomatik uchrashuv va axborot berish shakllaridir: brifing, sammit, press-reliz, bayonot (statement), forum (forum). Uchinchi guruh diplomatik shaxslar va lavozimlarni bildiradi: attashe, konsul, elchi (ambassador), vakil (representative), vositachi (mediator). To'rtinchi guruh diplomatik harakat va munosabatlarni bildiradi: demarsh, akkreditatsiya (accreditation), muzokara (negotiation), tan olish (recognition). Beshinchi guruh huquqiy-siyosiy maqomni ifodalaydi: de-fakto, de-yure, persona non grata, status-kvo (status quo).

1-jadval. Ingliz diplomatik diskursi orqali faollashgan terminlarning leksik-semantik guruhlari.

Guruh	Inglizcha ekvivalent	O'zbekcha shakl	Moslashuv xususiyati	Semantik izoh
Hujjat	note	nota	grafik va semantik ixtisoslashuv	Diplomatik yozma murojaat; musiqadagi "nota"dan kontekst bilan farqlanadi
Hujjat	memorandum	memorandum	deyarli o'zgarmagan shakl	Kelishuv, pozitsiya yoki eslatma xarakteridagi rasmiy hujjat
Lavozim	attaché	attashe	fonetik-grafik moslashuv	Elchixona tarkibidagi maxsus soha vakili
Harakat	demarche	demarsh	grafik soddalashuv	Rasmiy norozilik yoki diplomatik tashabbus
Lavozim	consul	konsul	fonetik moslashuv	Konsullik xizmatidagi mansabdor shaxs
Muassasa	embassy	elchixona	o'zbekcha muqobil/kalkalash	Diplomatik vakolatxona binosi yoki muassasasi
Axborot	briefing	brifing	/i:/ qisqarishi, /ŋ/ → ng	OAV yoki diplomatlar uchun qisqa axborot yig'ini
Uchrashuv	summit	sammit	/ʌ/ → /a/, ikki undosh saqlanishi	Oliy darajadagi xalqaro uchrashuv
Jarayon	ratification	ratifikatsiya	-tion → -tsiya	Xalqaro hujjatni oliy vakolatli organ tomonidan tasdiqlash
Chora	sanction	sanksiya	-ction → -ksiya	Diplomatik va huquqiy bosim chorasi; ayrim kontekstda "ruxsat" ma'nosini ham bor
Maqom	de facto	de-fakto	tire bilan yozilish	Amalda mavjud holat
Maqom	de jure	de-yure	talaffuzga mos yozilish	Huquqan tan olingan holat

O'zlashish bosqichlari to'rt pog'onada namoyon bo'ladi. Birinchi bosqich – qabul qilish va transliteratsiya: briefing → brifing, summit → sammit. Ikkinchi bosqich – me'yorlashuv: termin imlo lug'ati, izohli lug'at yoki rasmiy matnlarda barqaror ko'rinish oladi. Masalan, sanksiya shakli hozirgi o'zbek imlosida sanktsiya variantiga nisbatan ixchamroq va me'yoriyroq ko'rinishda [18]. Uchinchi bosqich – morfologik unumdorlik: brifingda, brifinglar, sammitga, sammit doirasida, memorandumlar, konsullik, ratifikatsiya qilmoq kabi shakllar hosil bo'ladi. To'rtinchi bosqich – semantik ixtisoslashuv: nota umumiy "belgi" yoki "musiqqa tovushi" ma'nosidan tashqari diplomatik yozishma ma'nosini oladi; sammit "cho'qqi" ma'nosidan "oliy darajadagi uchrashuv" ma'nosiga ko'chadi.

Fonetik moslashuvda ingliz tilidagi o'zbek tiliga xos bo'lmagan tovushlar soddalashtiriladi. Brifing /bri-fing/ tarzida talaffuz qilinadi; inglizcha /'bri:fiŋ/ shaklidagi cho'ziq unli qisqaradi, /ŋ/ esa "ng" harfiy birikmasi bilan beriladi. Sammit /sam-mit/ shaklida aytiladi; inglizcha /'sʌmɪt/ dagi /ʌ/ tovushi o'zbekcha /a/ bilan almashadi. Attashe /a-ta-she/ ko'rinishida talaffuz qilinib, fransuzcha-inglizcha attaché shaklidagi diakritik

belgi tushiriladi. Demarsh /de-marsh/ shaklida mustahkamlanib, démarche ko‘rinishidagi grafik murakkablik bartaraf etiladi.

Grafik moslashuvda lotin yozuviga asoslangan o‘zbek imlosi hal qiluvchi rol o‘ynaydi. De-fakto va de-yure shakllarida tire saqlanishi terminning ikki komponentli xalqaro birlik ekanini ko‘rsatadi. Ratifikatsiya va sanksiya kabi terminlarda -tion, -sion, -cion tipidagi inglizcha-fransuzcha yakunlar o‘zbek yozuvida -tsiya yoki -siya ko‘rinishida barqarorlashadi. Bu jarayonda rus tili orqali kirgan tarixiy grafik qoliplarning ta’siri seziladi, ammo hozirgi lotin yozuvi ularni soddalashtirishga intiladi.

Morfologik moslashuv eng kuchli integratsiya belgisidir. O‘zbek tiliga singgan termin kelishik, ko‘plik va egalik qo‘shimchalarini erkin qabul qiladi: brifingdan so‘ng, sammitda, memorandumning bandleri, konsulning vakolati, attashelar korpusi, sanksiyalar paketi. Ayrim terminlar fe‘l yasashda ham ishtirok etadi: ratifikatsiyalamoq yoki ratifikatsiya qilmoq, akkreditatsiyadan o‘tkazmoq, sanksiya qo‘llamoq. Bu holat terminning o‘zbek grammatik tizimiga kirganini bildiradi.

Semantik moslashuvda uch jarayon kuzatiladi. Birinchisi – ma’no torayishi: sanction ingliz tilida “ruxsat, tasdiq” va “jazo chorasi” ma’nolariga ega bo‘lsa, o‘zbek diplomatik matnlarida sanksiya ko‘pincha iqtisodiy yoki siyosiy bosim chorasi ma’nosida ishlatiladi. Ikkinchisi – ma’no ixtisoslashuvi: briefing umumiy “yo‘riqnoma berish” ma’nosidan tashqari diplomatik axborot berish tadbiri sifatida qo‘llanadi. Uchinchisi – ma’no ko‘chishi: summit so‘zining “cho‘qqi” ma’nosi xalqaro siyosatda “davlat rahbarlari uchrashuvi” ma’nosini hosil qilgan.

Ishchi korpusda 76 ta terminning dominant kelib chiqish va moslashuv ko‘rinishi quyidagicha taqsimlandi.

2-jadval. Ishchi korpusda terminlarning moslashuv turi bo‘yicha taxminiy taqsimoti.

Moslashuv turi	Terminlar soni	Ulushi
Bevosita inglizcha o‘zlashma	18	23,7 %
Ingliz diplomatik diskursi orqali faollashgan xalqaro termin	29	38,2 %
O‘zbekcha kalka yoki tarjima-muqobil	17	22,4 %
Gibrid termin va termin-birikma	8	10,5 %
Qisqartma yoki institutsional nom	4	5,3 %

Diagramma tavsifi: agar ushbu ma’lumotlar ustunli diagramma shaklida berilsa, eng baland ustun ingliz diplomatik diskursi orqali faollashgan xalqaro terminlarga tegishli bo‘ladi. Undan keyin bevosita inglizcha o‘zlashmalar va o‘zbekcha kalkalar joylashadi. Eng past ustun qisqartmalar hamda institutsional nomlarga to‘g‘ri keladi. Bu nisbat o‘zbek diplomatik terminologiyasi faqat bevosita inglizcha so‘zlarni qabul qilmayotganini, balki xalqaro terminlar va milliy muqobillar o‘rtasida muvozanat izlayotganini ko‘rsatadi.

Neologizm va kalka ko‘rinishidagi birliklar alohida e’tiborga molik. Yo‘l xaritasi (road map), yumshoq kuch (soft power), ko‘p tomonlama diplomatiya (multilateral diplomacy), strategik sheriklik (strategic partnership), ishonch choralari (confidence-

building measures), ochiq eshiklar siyosati (open-door policy) kabi birliklar inglizcha model asosida o'zbekcha so'zlar yordamida yaratilgan. Bunday birliklar til ekologiyasi nuqtayi nazaridan maqbuldir, chunki ular xalqaro tushunchani saqlagan holda milliy leksik imkoniyatlardan foydalanadi.

Natijalar Mavlyanovning o'zbek diplomatik terminlari sodda, qo'shma, gibrid, juft, birikmali va qisqartma terminlardan iborat ekani haqidagi tasnifini tasdiqlaydi [1]. Biroq mazkur tadqiqotda struktur tasnifga qo'shimcha ravishda donor-kanal va moslashuv darajasi mezonlari kiritildi. Shu jihatdan brifing va sammit bevosita inglizcha o'zlashmalar sifatida, memorandum va ratifikatsiya esa xalqaro terminlar sifatida, elchixonona va yo'l xaritasi esa o'zbekcha muqobil hamda kalka sifatida baholandi.

Terminologiya nazariyasi nuqtayi nazaridan terminning muvaffaqiyatli qo'llanishi uning tushuncha bilan aniq bog'langanligi, kommunikativ vazifani bajarishi va soha mutaxassislari tomonidan barqaror qabul qilinishiga bog'liq [5; 6]. Diplomantik terminlar oddiy leksik birliklardan farqli ravishda siyosiy-huquqiy oqibatga ega. Masalan, demarsh diplomatik qadam yoki norozilik bildirish shakli bo'lsa, sanksiya xalqaro huquqiy va siyosiy bosim chorasi sifatida qabul qilinadi. Shu sababli bunday terminlarning noto'g'ri tarjimai yoki variantli yozilishi rasmiy matnning huquqiy aniqligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbek diplomatik terminologiyasida xalqaro standartlarga moslashuv ikki yo'nalishda kechmoqda. Bir tomondan, Vena konvensiyalari kabi hujjatlar konsul, diplomatik missiya, akkreditatsiya, diplomatik immunitet kabi terminlarning xalqaro ma'nosini barqarorlashtiradi [11; 12]. Ikkinchi tomondan, o'zbek adabiy tili bu tushunchalarni o'z grammatik va imlo me'yorlariga moslashtiradi. Demak, xalqaro moslik va milliy me'yor bir-biriga zid emas; ular terminning ikki zarur shartidir.

Eng muhim muammolardan biri variantlilikdir. Sanktsiya va sanksiya, sammit va summit, brifing va briefing, press-reliz va matbuot relizi kabi parallel shakllar rasmiy matnlarda bir xillikni buzadi. O'zbek imlo me'yorlari nuqtayi nazaridan sanksiya, sammit, brifing shakllarini qo'llash maqsadga muvofiq. Biroq press-reliz o'rnida matbuot axboroti yoki matbuot bayoni kabi o'zbekcha muqobillardan foydalanish mumkin bo'lgan kontekstlar ham mavjud. Shuning uchun barcha inglizcha birliklarni avtomatik ravishda qabul qilish ilmiy asosli yondashuv emas.

O'z qatlam terminlari bilan raqobat masalasi ham dolzarb. Embassy uchun elchixonona, ambassador uchun elchi, agreement uchun bitim yoki kelishuv, statement uchun bayonot, negotiation uchun muzokara kabi muqobillar o'zbek tilida barqaror ishlaydi. Bu holatlarda inglizcha shaklni sun'iy kiritish til ekologiyasiga zarar yetkazishi mumkin. Aksincha, briefing va summit kabi terminlarda o'zbekcha izohiy muqobil mavjud bo'lsa-da, xalqaro diplomatik amaliyotda qisqa, tanilgan va standart shakl talab etilgani uchun brifing va sammit shakllari terminologik jihatdan o'zini oqlaydi.

Til ekologiyasi (language ecology) nuqtayi nazaridan asosiy mezon – o‘zlashmani rad etish emas, balki uni me‘yoriy boshqarishdir. O‘zbek diplomatik terminologiyasi xalqaro kommunikatsiyaga ochiq bo‘lishi kerak, lekin bu ochiqlik milliy tilning ichki imkoniyatlarini cheklamasligi lozim. Shuning uchun har bir yangi termin uchun uch bosqichli baholash taklif etiladi: avvalo, mavjud o‘zbekcha muqobil bor-yo‘qligi tekshiriladi; keyin xalqaro terminning zarurati aniqlanadi; oxirida imlo, talaffuz va izoh bir xilda standartlashtiriladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari ingliz diplomatik diskursi o‘zbek diplomatik terminologiyasining rivojlanishida muhim donor-kanal vazifasini bajarayotganini ko‘rsatdi. Bevosita inglizcha o‘zlashmalar, xalqaro terminlar, kalkalar va gibrid birliklar birgalikda zamonaviy o‘zbek diplomatik leksikasini shakllantirmoqda.

Brifing, sammit, memorandum, attashe, demarsh, konsul, ratifikatsiya, sanksiya, de-fakto, de-yure kabi terminlar o‘zbek tiliga turli darajada moslashgan: ayrimlari fonetik-grafik jihatdan soddalashgan, ayrimlari morfologik qo‘shimchalarni erkin qabul qilgan, ayrimlarida esa semantik torayish yoki ixtisoslashuv yuz bergan.

Amaliy tavsiyalar quyidagilardan iborat. Birinchidan, rasmiy diplomatik matnlarda sanksiya, sammit, brifing, ratifikatsiya, demarsh, attashe kabi me‘yoriy yozuv shakllarini izchil qo‘llash zarur. Ikkinchidan, birinchi bor ishlatilgan termin qisqa izoh yoki inglizcha ekvivalent bilan berilishi kerak. Uchinchidan, mavjud o‘zbekcha muqobillar – elchixonona, elchi, bayonot, bitim, muzokara – asossiz inglizcha shakllar bilan almashtirilmasligi lozim. To‘rtinchidan, maxsus inglizcha-o‘zbekcha diplomatik terminlar korpusi va elektron terminologik baza yaratish zarur. Beshinchidan, izohli lug‘atlarda diplomatik ma’nolar uchun “dipl.” belgisi, talaffuz, inglizcha ekvivalent va qo‘llanish namunasi berilishi maqsadga muvofiq.

Umuman, ingliz tilidan kirgan diplomatik terminlarni o‘zlashtirish jarayoni o‘zbek tilining zaiflashuvi emas, balki uning xalqaro kommunikatsiyaga moslashuvchanligini ko‘rsatuvchi hodisadir. Biroq bu jarayon ilmiy asoslangan terminologik me‘yor, imlo barqarorligi va til ekologiyasi tamoyillari bilan boshqarilgandagina samarali natija beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mavlyanov S. D. O‘zbek tili diplomatik terminlari [Matn] : filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati / S. D. Mavlyanov. – Toshkent : Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti, 2022. – 56 b.
2. Shamsimuxamedov I. Diplomantik terminlar izohli lug‘ati [Matn] / I. Shamsimuxamedov. – Toshkent : Donishmand ziyosi, 2021. – 224 b.
3. O‘zbek tilining izohli lug‘ati [Matn] : 6 jildli / A. Madvaliyev, D. Xudoyberganova tahriri ostida. – Toshkent : G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2022. – 6 j.
4. Madvaliyev A. Ijtimoiy-siyosiy terminlarning qisqacha izohli lug‘ati [Matn] / A. Madvaliyev [va boshq.]. – Toshkent : Sahnhof, 2021. – 304 b.

5. Cabré M. T. Terminology: Theory, Methods and Applications [Text] / M. T. Cabré; ed. by J. C. Sager ; transl. by J. A. DeCesaris. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1999. – 248 p.
6. Sager J. C. A Practical Course in Terminology Processing [Text] / J. C. Sager. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1990. – 254 p.
7. Haspelmath M. Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook [Text] / ed. by M. Haspelmath, U. Tadmor. – Berlin ; New York : De Gruyter Mouton, 2009. – 1081 p.
8. Matras Y. Language Contact [Text] / Y. Matras. – 2nd ed. – Cambridge : Cambridge University Press, 2020. – 426 p.
9. Berridge G. R. The Palgrave Macmillan Dictionary of Diplomacy [Text] / G. R. Berridge, L. Lloyd. – 3rd ed. – Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2012. – 417 p.
10. Satow's Diplomatic Practice [Text] / ed. by I. Roberts. – 8th ed. – Oxford : Oxford University Press, 2023. – 752 p.
11. Vienna Convention on Diplomatic Relations [Text] // United Nations Treaty Series. – 1964. – Vol. 500. – P. 95–221.
12. Vienna Convention on Consular Relations [Text] // United Nations Treaty Series. – 1967. – Vol. 596. – P. 261–512.
13. Mavlyanov S. O'zbek tili diplomatik terminlari tizimida semantik munosabatlar [Matn] // O'zbekiston: til va madaniyat. – 2022. – № 1. – B. 45–54.
14. Xamroyev U. S. Diplomatiya leksikasi lingvistik tadqiqot obyekti sifatida [Matn] // Science and Innovation. – 2022. – Vol. 1, Issue 5. – B. 398–403.
15. Xonto'rayeva Y. K., Xolibekova O. K. Word-building and Structural Features of English and Uzbek Diplomatic Terminology [Text] // Innovative Development in Educational Activities. – 2024. – Vol. 3, № 7. – P. 4–9.
16. Uskinova M. U., Haydarov I. English and Uzbek Diplomatic Term Translation Analysis [Text] // The Lingua Spectrum. – 2025. – Vol. 4. – P. 625–630.
17. Absamadova M. A Pragmatic Comparison of Diplomatic Terminology in English and Uzbek [Text] // Xorijiy lingvistika va lingvodidaktika. – 2025. – March. – P. 1–5.
18. Begmatov E. A. O'zbek tilining katta imlo lug'ati [Matn] / E. A. Begmatov, A. P. Madvaliyev, Y. R. Odilov. – Toshkent : Kafolat print company, 2023. – 648 b.
19. Xalqaro terminelementlarning izohli-illyustrativ lug'ati [Matn] / A. Madvaliyev [va boshq.]. – Toshkent : Donishmand ziyosi, 2023. – 432 b.
20. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mamlakatimizda o'zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6084-son Farmoni [Matn]. – Toshkent, 2020.
21. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Atamalar komissiyasi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 589-son qarori [Matn]. – Toshkent, 2024.